

2014/031

ONTVANGEN 10 NOV. 2014

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

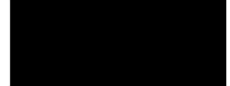
>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Christelijke Hogeschool Windesheim
College van Bestuur
t.a.v. de heer prof. dr. A.W.C.A. Cornelissen
Postbus 10090
8000 GB ZWOLLE

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
IPC 2250

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum **06 NOV. 2014**
Betreft Aanvraag doelmatigheidstoets Ad-programma Ondernemen

Onze referentie
691397

Uw brief van
18 september 2014

Uw referentie
2014 - 1655

Bijlagen
1

Geachte heer Cornelissen,

Met uw brief van 18 september 2014, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 25 september 2014, hebt u mij het voornemen voorgelegd om het Associate-degreeprogramma Ondernemen als bekostigd programma binnen de aan uw instelling verbonden bacheloropleiding Small Business & Retail Management te verzorgen in de gemeente Almere.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 16 oktober 2014, kenmerk 2014/031, positief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal onderdeel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 van 3 juli 2014 (hierna: Beleidsregel) heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om het Ad-programma Ondernemen als bekostigd programma in Almere te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de voorwaarden a, b en c in artikel 6 van genoemde Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

Croho-procedure

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW vervalt dit besluit indien het Ad-programma niet binnen 10 maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho). Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO over

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

onderhavig Ad-programma een positief besluit in het kader van de toets nieuw Ad-programma heeft genomen. In verband met het vervallen van dit besluit na 10 maanden raad ik u aan zo spoedig mogelijk bij de NVAO een aanvraag voor de toets nieuw Ad-programma in te dienen.

Onze referentie
691397

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, de Vereniging Hogescholen, de Inspectie van het Onderwijs en de Dienst Uitvoering Onderwijs (Groningen).

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

datum
16 oktober 2014

Op 25 september 2014 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo Associate degree Ondernemen (in het vervolg aangeduid als: Ad Ondernemen) als bekostigd programma te Almere te verzorgen. De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

onderwerp
nieuwe opleiding
Christelijke Hogeschool
Windesheim
hbo Ad
Ondernemen
Almere

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van Christelijke Hogeschool Windesheim om de hbo Ad Ondernemen als bekostigd programma te Almere te verzorgen.

ons kenmerk
2014/031

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

bijlage
beoordelingskader

Omschrijving van de aanvraag

Het betreft hier een aanvraag voor een voltijd Ad Ondernemen met een studielast van 120 ECTS die gerelateerd is aan de bacheloropleiding Small Business & Retail Management van Hs. Windesheim. Het programma heeft een duur van twee jaar en zal in het Croho onderdeel Economie worden geregistreerd. Het opleidingsprogramma is ingericht volgens het onderwijsconcept Samenwerkend-leren waarin Comakership als unieke samenwerkingsvorm tussen onderwijs, student en opdrachtgevende instantie centraal staat. Het Ad programma positioneert zich op het snijvlak commercie en e-techniek en is gericht op het midden- en kleinbedrijf. De Ad leidt op tot zelfstandig ondernemerschap van ZZP'ers of (web-)winkeliers, maar ook voor tactische functies of functies met een leidinggevend karakter in loondienst.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 2 van 6 *Beoordeling criterium a Beleidsregel*

Bij de beoordeling van de noodzaak voor de opleiding stelt de aanvragende instelling dat deze opleiding al door andere aanbieders in het bekostigde domein wordt verzorgd. Aanvrager noemt hierbij het Ad programma Ondernemen van de Hs. Rotterdam dat sinds 2011 binnen de *Rotterdam Academy* wordt bekostigd. Aangezien de Ad Ondernemen al bestaat, wordt aangenomen dat het programma noodzakelijk is in de zin van criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de Ad Ondernemen tegemoet komt aan een arbeidsmarktbehoefte. Vanwege de geringe hoeveelheid data over de arbeidsmarkt op Ad-niveau is het niet mogelijk uitspraken te doen over de exacte omvang van de landelijke (vervangings- en uitbreidings-)vraag naar Ad Ondernemers. De onderbouwing van criterium b is hierdoor grotendeels gebaseerd op kwalitatieve data. Hierbij doet aanvrager tevens een beroep op een door de overheid erkend regionaal plan.

De aangevraagde Ad biedt een breed programma met specifieke onderdelen voor verschillende sectoren waaronder het MKB. De verwachting is dat afgestudeerden van de opleiding, ook in lastige economische omstandigheden, als zzp'er zelfstandig werk kunnen genereren. Het programma leidt op voor zowel zelfstandig ondernemerschap als ondernemend manager in loondienst. Afgestudeerden kunnen in verschillende sectoren werk vinden. Allereerst als zelfstandig ondernemer (detailhandel, webshop, zzp-er, zakelijke en/of financiële dienstverlening) of als ondernemend manager (filiaalhouder) in (semi-)loondienst.

De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in Flevoland zijn voor opgeleiden met een Ad Ondernemen niet ongunstig. Alhoewel Flevoland als geheel de laatste twee jaar een afname van het totaal aantal banen te zien gaf, bleef de situatie binnen de sector groot- en detailhandel stabiel. Waar banenverlies optrad betreft het laag opgeleiden die werkzaam zijn in de bouw, de horeca en de groot- en detailhandel.

Aanvrager neemt aan dat in tijden van ruime arbeidsmarkt veel banen terecht zullen komen bij hoger gekwalificeerde werkzoekenden. Deze verschuiving van de werkgelegenheid naar een hoger opleidingsniveau, het zogenaamde 'upgrading', wordt onderbouwd met de volgende argumenten:

- de *onderliggende structuur van het detailhandelslandschap* in de provincie Flevoland. Immers het aandeel van winkelketens in de totale winkeloppervlakte (filialisering) is in Flevoland, samen met Utrecht, het hoogste in Nederland, namelijk 60%. Verder kent de provincie 740 webshops en per 1000 inwoners de hoogste 'webshopdichtheid'. Zowel de filialisering als het aantal webshops zal nog toenemen. Deze ontwikkelingen zullen leiden tot een verwachte banengroei van omstreeks 20% in de detailhandel in Flevoland (Bron: ING Economisch Bureau). In de overige provincies varieert dit percentage tussen -2 en + 7,9 procent.
- de argumentatie over de *veronderstelde mate van 'upgrading'* is gebaseerd op cijfers zoals die door een ECABO worden geleverd. Deze cijfers zijn gebaseerd op een landelijke enquête onder leerbedrijven. Bijna de helft van de leerbedrijven (48%) denkt dat het gevraagde opleidingsniveau voor commercieel medewerkers op mbo-niveau zal stijgen. Bijna de helft van deze groep verwacht een niveau ergens tussen

mbo en hbo. Deze uitkomst kan als een bevestiging worden gezien van de stelling van aanvrager dat een verschuiving van de werkgelegenheid naar een hoger opleidingsniveau ('upgrading') aannemelijk geacht mag worden. Deze zogenaamde 'opwaartse druk' binnen het ECABO-domein wordt bevestigd in het in september 2013 door ITS in opdracht van het ministerie van OCW verrichte onderzoek naar de Sector Economie (Lubberman e.a. 'De Sector Economie in beeld', p. 18).

Verder is door de commissie vastgesteld dat de Ad Ondernemen aansluit bij de in de uitwerking van het Convenant Hoger Onderwijs Flevoland geformuleerde behoefte aan versterking van de unieke positie van de regio Flevoland. Dit convenant is door de departementen van OCW en EZ erkend als een belangrijk richtsnoer voor de sociaaleconomische ontwikkeling van de regio. In de concrete uitwerking bij dit convenant worden voor de ontwikkeling van de stad Almere onder meer de trefwoorden ondernemerschap en economie gehanteerd. Met betrekking tot Lelystad wordt in het convenant opgemerkt dat in aansluiting bij de aanwezige structuur – zowel in de detailhandel, het toerisme en de vele kleine bedrijven – een ontwikkeling in de richting van small business /MKB (retail) gewenst is (p. 4-5).

Tevens sluit de aanvraag aan op de agenda rond Innovatie, Ondernemerschap en MKB. Windesheim/Flevoland heeft haar betrokkenheid vormgegeven in een Convenant met o.a. de gemeenten Almere, Lelystad, de provincie Flevoland en het departement van OCW. De aanvraag van Windesheim/Flevoland voor het Ad programma Ondernemen sluit aan bij de doelstelling van dit convenant.

Op grond van de vorenstaande argumentatie concludeert de commissie dat de arbeidsmarktbehoefte voor opgeleiden van de Ad Ondernemen in voldoende mate aannemelijk is gemaakt.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister een aantal zwaartepunten vastgelegd: MKB, Innovatie, Educatie en Jong & Oud. Deze zwaartepunten zijn erkend door de RCHO. De Ad Ondernemen is gericht op functies in het MKB. De opleiding sluit dus aan op een zwaartepunt dat de instelling in de prestatieafspraken heeft vastgelegd. Dit heeft als gevolg dat wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds ruimschoots voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

Vanaf 15 september 2014 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van Windesheim om de Ad Ondernemen in Almere aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. In het kader van deze aanvraag is één zienswijze ingediend. Deze zienswijze is afkomstig van Stenden Hogeschool die in Leeuwarden een duaal Ad programma Small Business & Retail Management verzorgt.

Volgens Windesheim doet Bataviastad (Lelystad) een beroep op Stenden Hogeschool omdat Windesheim/Almere vooralsnog niet in vergelijkbaar opleidingsaanbod kan voorzien. Bataviastad heeft aangegeven, in verband met de regionale verbondenheid, liever met studenten uit Almere samen te willen werken. Volgens Windesheim heeft Stenden Hogeschool geen probleem met de aanvraag van een Ad voltijd-programma Ondernemen door Windesheim/

pagina 4 van 6 Flevoland. De lezing van Windesheim wordt in de zienswijze van Stenden Hogeschool bevestigd. Echter Stenden spreekt tegelijkertijd wel haar zorg uit over een mogelijke uitbreiding van het opleidingsaanbod in Almere met een duale variant van de Ad Ondernemen. Dit aangezien dit programma vrijwel eenzelfde doelgroep en hetzelfde gebied bestrijkt. Bovendien heeft Stenden van oudsher ook verbindingen met de Flevo-regio. Tegen de voltijd Ad bestaat echter geen bezwaar: 'aangezien hiermee een andere doelgroep wordt bediend die is gebonden aan een bepaalde regio'.

Aanvrager heeft een overzicht gemaakt van de instroom in vergelijkbare bekostigde Ad-programma's. Het betreft de bestaande Ad Ondernemen van de Hogeschool Rotterdam, de Ad programma's Business Management (Utrecht, vt), Ad Commercieel Management (Zuyd, vt), Ad Ondernemerschap (Van Hall/Larenstein, vt) en de Ad programma's Small Business & Retail Management van Avans (dt), Fontys (du), Saxion (vt) en Stenden (du).

Tabel 4 Instroom (aanverwante) opleidingen

<u>(aanverwant) programma</u>	<u>hogeschool</u>	<u>locatie</u>	<u>2009</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>
ad business management (vt)	hogeschool Utrecht	Utrecht/Amersfoort			4	15	
ad commercieel management (du)	Zuyd hogeschool	Sittard			16	15	23
ad ondernemen (vt)	hogeschool Rotterdam	Rotterdam			29	64	109
ad ondernemerschap (vt)	van Hall Larenstein ²³	Leeuwarden		2 4	7	3	
ad SB&RM (dt)	Avans hogeschool	Breda/Den Bosch	28	38	44	60	25
ad SB&RM (du)	Fontys hogeschool	Eindhoven			28	35	42
ad SB&RM (vt)	Saxion hogeschool	Enschede/Deventer	19	33	29	26	43
ad SB&RM (du)	Stenden hogeschool	Leeuwarden	89	98	107	78	82
Endtotaal			138	173	264	296	324

bron: Vereniging Hogescholen (7 september 2014)

Uit dit overzicht blijkt dat de instroom landelijk sterk groeit. Er lijkt bij studenten dus een duidelijke behoefte te zijn aan dit Ad programma. Er zijn geen gegevens aangeleverd over de instroom in het vergelijkbare onbekostigde geaccrediteerde Ad aanbod.

Aanvrager heeft door Hobéon een onderzoek laten uitvoeren naar de potentiële instroom in de Ad Ondernemen in Almere. Op grond van dit onderzoek schat aanvrager de instroom op 11 tot 22 studenten in het eerste jaar, met een groei naar 55 tot 66 op langere termijn. De commissie acht deze prognose realistisch.

De arbeidsmarkt en sectorale en regionale afspraken zijn reeds besproken onder criterium b.

De enige bestaande bekostigde Ad Ondernemen wordt aangeboden in Rotterdam, dus op ruime afstand van Almere. De overige verwante programma's zijn gevestigd in Utrecht/Amersfoort, Sittard, Leeuwarden, Breda/Den Bosch, Enschede/Deventer. De commissie verwacht dat vestiging van de Ad Ondernemen in Almere geen negatief effect heeft op de doelmatigheid van de bestaande programma's.

Aanvrager wil de Ad Ondernemen in voltijd aanbieden. De vergelijkbare bekostigde programma's Ad Ondernemen van de Hogeschool Rotterdam, Business Management, Ad Commercieel Management, Ad Ondernemerschap,

pagina 5 van 6 Small Business & Retail Management worden eveneens in voltijd aangeboden. Het Ad programma Small Business & Retail Management van Avans wordt in deeltijd aangeboden, die van Fontys en Stenden in duale vorm.

Aanvrager bewijst dat de inbedding in de bestaande kennisinfrastructuur verzekerd is door te verwijzen naar de infrastructuur van de bacheloropleiding Small Business & Retail Management waarvan de Ad Ondernemen deel uitmaakt. Tevens wijst aanvrager op de samenwerking van Windesheim in het netwerk mbo-hbo Noord-Holland-Flevoland. Hiervoor is in 2014 een convenant getekend. De samenwerking beoogt een betere aansluiting en doorstroom mbo-hbo te bewerkstelligen.

De commissie concludeert dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de Ad Ondernemen. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
namens de voorzitter

F. Kuipers
lid

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

---

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.